

FPTR

faculteit voor protestantse
theologie en religiestudies

BRUSSEL

JAARVERSLAG

2024

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
STUDENTENBEWEGING	4
BACHELOR.....	4
MASTER	4
DOCTORAAT	4
VISIE & BELEID	5
ONDERWIJS EN ONDERZOEK	5
INCLUSIEVE DIENSTVERLENING.....	5
HET ONTWIKKELEN VAN EEN DUURZAME TOEKOMST	6
WETENSCHAPPELIJKE OUTPUT	8
CONTACTGEGEVENS	11

Inleiding

Tijdens het kalenderjaar 2024 consolideerde de FPTR de uitbouw van het kenniscentrum en werd een tweede transitieplan op het getouw gezet. De bacheloropleiding kende een verdere groei. Dit is voornamelijk te danken aan de uitbreiding van het digitale aanbod op het e-learningplatform.

Een opmerkelijk punt van consolidatie is het aanbod van de antieke talen die ter plaatse op hybride wijze worden gedoceerd. Het betreft de modules 'Inleiding Hebreeuws' en Hebreeuws 2: teksten uit de Joodse traditie (Misjna, Talmood en Kabbala). Ook Grieks wordt in twee modules aangeboden, met een inleiding en verdere vervolmaking.

Er werden tijdens het kalenderjaar 2024 ook stappen gezet om de decretale erkenning te bespreken, in samenhang met het regeringscommissariaat en het rectoraat van de VUB. Deze herziening van het juridisch statuut van de FPTR wordt een belangrijke werf voor de komende jaren en moet aan de FPTR een betere toekomst bieden.

Verder startte dit kalenderjaar het project duaal leren. In samenwerking met de Verenigde Protestantse Kerk in België (VPKB) wordt aan masterstudenten de kans geboden om tijdens de studie al halftijds werkzaam te zijn op het terrein. Het project duaal leren blijkt een win-win situatie te creëren, waarmee zowel de FPTR als de VPKB zich voordeel kunnen doen.

De samenwerking rond City Chaplaincy, die met het Remonstrants Seminarium aan de VU Amsterdam werd opgebouwd, kende een verdere uitbouw.

In het kader van Erasmus+ organiseerde de FPTR uitwisseling van gastprofessoren. Enerzijds in het kader van het project Religious Diversity and Global Concerns, in samenwerking met de Faculteit voor Protestantse Theologie en Cultuurwetenschappen van de Universiteit Paderborn en anderzijds door uitwisseling in het kader van de Bijbelwetenschap met de Vrije Universiteit Amsterdam.

De Raad van Bestuur boog zich over een toekomstplan voor de komende jaren, waardoor de FPTR iets meer financiële en personele armslag moet krijgen. Deze werf wordt ongetwijfeld vervolgd.

Studentenbeweging

Bachelor

Opgevraagde studiepunten bedraagt 465 ECTS, verdeeld over **93 modules**.

Dit is:

- Tweede Semester 2023/2024: 41 studenten
- Zomercursussen 2024: 25 studenten
- Eerste Semester 2024/2025: 27 studenten

In vergelijking met vorig kalenderjaar is het aantal opgevraagde studiepunten min of meer gelijk gebleven, met een lichte daling te wijten aan de zomercursussen.

Master

De masteropleiding heeft plaats in het faculteitsgebouw en wordt door **5 studenten** gevolgd. De interdisciplinaire mastercolleges worden ter plaatse gehouden in seminarievorm. De vakken die aan bod kwamen zijn Kritische Hermeneutiek, Bijbelse Theologie, Inleiding Koran en Islamitische Theologie, *Introduction African Theology*, *Human Right to Sustainable Environment*, Oosters Christendom en *Human Rights based Economy and Ecology* aangevuld met de interdisciplinaire verkenning van het spanningsveld tussen ratio/irrationaliteit.

Doctoraat

Ook het PhD-programma kan zich verheugen in **6 studenten**, die op coöperatieve wijze hun expertise vorm geven en een wissel op de toekomst kunnen zijn voor de FPTR.

Visie & Beleid

De FPTR werkte het voorbije kalenderjaar gestaag verder aan haar profiel als theologische en academische vrijplaats. Daarbij zijn drie terreinen waarop de FPTR actief is:

- 1) Onderwijs en onderzoek, waarbij we Bachelor studenten op weg zetten en Master- en doctoraatsstudenten begeleiden naar verdieping en innovatie inzake theologie en religiestudies;
- 2) Dienstverlening die in de eerste plaats is gericht op de kerken in Vlaanderen en de VPKB in het bijzonder, maar ook op het levensbeschouwelijk onderwijs dat de komende jaren belangrijke verandering ondergaat en
- 3) Visieontwikkeling, we dragen bij aan het ontwikkelen van een visie op de toekomst van het christendom in het algemeen en de protestantse kerken in het bijzonder.

Onderwijs en onderzoek

De voorbije jaren steeg het studentenaantal aanzienlijk. Dit is voornamelijk te wijten aan ons steeds breder wordende digitale aanbod. Vooral de bacheloropleiding is laagdrempelig en spreekt een ruim publiek aan. Het is zaak om dit in de toekomst te bestendigen, maar ook om de studenten daarbij methodes aan te reiken waarmee ze kunnen vorderen op de academische weg en doorstromen naar de masteropleiding. De uitdaging is het digitaal aanbod met deze insteek te verfijnen, door de introductie van specifieke en interdisciplinaire modules. De logistieke infrastructuur is aanwezig, dankzij een uitstekend werkend digitaal leerplatform en de voortreffelijke administratieve ondersteuning van Kathleen Vermeulen.

Naast de logistieke middelen waarin we de voorbije jaren investeerden, is het nu noodzakelijk om ook te investeren in menskracht en dit door het aantrekken van academici met specifieke expertise en een passie voor pedagogie en overdracht. Dit zal tijdens de komende jaren de voornaamste werf zijn van de FPTR met betrekking tot onderwijs en onderzoek.

Het onderzoek aan de FPTR spitste zich de voorbije jaren toe op twee terreinen: enerzijds de breed maatschappelijke problematiek rond religie in een postseculier samenleving, zoals onze onderzoeken naar religieus radicalisme, diversiteit en mensenrechten; en anderzijds de specifiek context van kerken in transitie, zijnde de verandering van gemeenschapsvorming in het kader van het traditioneel christelijk zingevingskader. Dit breed maatschappelijk en binnenkerkelijk perspectief van het onderzoek aan de FPTR brengt ons bij het tweede aandachtsgebied van de FPTR.

Inclusieve dienstverlening

Er bestaat een grote spanning bestaat tussen de traditionele zingevingsconcepten en de postmoderne cultuur. De traditie wijst op mededogen en gemeenschap, terwijl de postmoderne wereld vooral zelfactualisatie en individualiteit stimuleert. Als we dit

spanningsveld van dichterbij bekijken, zien we aan beide uiteinden een gelijklopende tendens.

De traditionele zingevingconcepten staan onder druk door enerzijds een toenemende regressieve tendens, die de antieke grondslagen van geloof onverkort en pre-kritisch wil re-actualiseren; en anderzijds door de constatering dat steeds meer mensen traditionele zingeving wel kunnen waarderen maar daartoe geen instituut meer nodig hebben, een tendens die Grace Davie treffend '*believing without belonging*' noemt.

Deze tendensen zijn ook zichtbaar in de postmoderne cultuur. We maken een toenemende polarisatie mee tussen enerzijds de regressieve tendens door toenemende globalisering en diversiteit en anderzijds de ideologisering van de minderheden en neokoloniale herverdelingsmechanismen.

De erkenning van deze dubbele tendens aan beide kanten van het levensbeschouwelijk spectrum moet onze dienstverlening in staat stellen bij te dragen aan het verminderen van het spanningsveld, door ontmijning van de verharde standpunten.

Het welslagen van het werk op deze tweede werf hangt in hoge mate af van de visie die de FPTR ontwikkelt op middellange termijn.

Voor we daar nader op ingaan wijzen we op het onderzoek en de dienstverlening aan de FPTR die in de fase van afwerking verkeren. We werken aan twee onderzoeksprojecten. Het eerste wordt gedaan in samenwerking met de Universiteit van Paderborn. Dit wordt in 2025 afgerond met de publicatie van een wetenschappelijke bundel *Religious Diversity and Global Concerns*. Ook in 2025 verschijnt een tweede academische bundel met het oog op het binnenkerkelijk perspectief, getiteld *Small Church in Transition*.

Dit zijn twee rijpe vruchten van het onderzoek aan de FPTR waarmee we de kerk en de samenleving ten dienste staan. De uitdaging om deze activiteiten verder uit te bouwen, ligt voornamelijk bij de middelen. We slaagden er vorig jaar in om de FPTR door middel van een charter in te schrijven in het Europese uitwisselingsproject Erasmus+. Dit biedt ons enige armslag, maar is tegelijk ook erg strak gereglementeerd, waardoor het als kleine instelling niet evident is om zich als volwaardige partner te handhaven. Daarnaast is het noodzakelijk dat we fondsen kunnen aanspreken om verder fundamenteel wetenschappelijk onderzoek te kunnen uitvoeren. Dit wordt dus een belangrijke uitdaging voor de nabije toekomst, wat ons bij de derde en laatste werf brengt.

Het ontwikkelen van een duurzame toekomst

Het zou ons hier te ver voeren om het juridische statuut en de decretale erkenning van de FPTR uit de doeken te doen in dit jaarverslag. Maar zeker is dat de FPTR de komende jaren zal moeten streven naar een betere en comfortabelere positionering van de faculteit in het universitaire landschap in Vlaanderen. Dit moet inhouden: het behoud van de

academische onafhankelijkheid en integriteit, het bewerkstelligen van een bredere financiële armslag en het waarborgen van verdere internationalisering.

Een meer-jaren visie zal de toekomst van de FPTR veilig stellen. Daaraan is een administratief, juridisch en academisch luik verbonden. Administratief betekent dit een herziening van onze decretale erkenning, wat juridisch inhoudt dat we met de bevoegde overheidsinstantie een coöperatief samenwerkingsverband aangaan. Een academische lange termijn visie vraagt meer denkwerk. Hoe zal het christendom zich ontwikkelen in de post-seculiere en geglobaliseerde samenleving? Wat wordt de plaats van de Bijbel in de gefragmentariseerde cultuur? En wat met de belijdenisgeschriften? En dat allemaal binnen de kaders van de multipolaire wereld, de vooruitgang van AI en het transhumanisme of economische ongelijkheid. We hebben geen wonderoplossingen, maar we doen graag enkele suggesties, waarmee we het spanningsveld tussen traditionele zingeving en de postmoderne levensbeschouwing willen adresseren. Drie stappen of suggesties:

1. De erkenning van de beperkingen van het wetenschappelijk wereldbeeld door een herwaardering van de speculatieve rede die in het hart van traditionele waarden schuilt. Eenvoudig gezegd: geloof en wetenschap zijn complementair. Dit moet tot uiting komen in onderwijs en onderzoek.
2. Een degelijke analyse van het zingevingsvacuüm die de oorzaak is van de hedendaagse polarisatie, zoals gezegd zowel in de traditionele als postmoderne levensbeschouwing. De legitimiteit van de theologie zal in de toekomst tot uiting komen in een holistische benadering van zingeving. God zit niet in onze binnenzak, maar maakt zich kenbaar aan ons verstand, in ons creatief en gevoelsmatig vermogen tot empathie of liefde. Kerken in transitie vragen om een denkkader '*out of the box*'.
3. Onze derde suggestie – we onderstrepen 'suggestie' – betreft ethiek. Dit betekent een waarderingsgerichte grensbepaling van AI en een christelijke perspectief op transhumanisme. We denken daarbij aan een visie op de doelgerichtheid van de mensheid, theologisch uitgedrukt de 'eschatologie' en godsdienst-filosofisch 'geestwording'. Het gaat om hermeneutiek of de vraag of we Pinksteren kunnen vertolken als een tijdloos gebeuren in plaats van een momentane gebeurtenis? Voor mij schuilt de suggestieve uitdaging in de bevestiging. Voor ons ligt de nadruk op de creatieve en holistische kwaliteiten van toekomstige theologen. Daarin schuilt een duurzame toekomstvisie van een opleidingsinstituut en een academisch kenniscentrum voor theologie en religiestudies.

Wetenschappelijke output

Jo Jan Vandenheede

- “The Anglo-Prussian Diocese in Ottoman Jerusalem, 1841-1886 : An Ecumenical Exception and Example”, *Acta Orientalia Belgica* XXXVII, Ath (B), 2024, 407-428.

Jan Van Reeth

Publicaties :

- Architecte et architecture du Temple céleste selon les traditions juive et syriaque (Aphraate), *Acta Orientalia Belgica* 37, 2024, pp. 107-119.

Activiteiten :

- Woensdag 13 maart : College in het kader van de samenwerkingsovereenkomst met de universiteit van Paderborn, (samen met collega Prof. Dr. Claudia Bergmann) : “The Heavenly Supper” in Post-Biblical Literature & the Quran (FPTR)
- Vrijdag-zaterdag 15-16 maart : deelname aan het colloquium van het Koninklijk Belgisch Genootschap voor Oosterse Studiën in het kasteel van Arenberg, Edingen, met als thema : “Het mecenaat in het Oosten en het Oosten der mecenasen” ; bijdrage met een lezing over : “ Ma modeste collection d’eulogies et leur sens spirituel”.
- 1-4 mei: deelname aan het congres van Inârah in Trier (Duitsland): “Ġāhiliya Redux: Die Fortschreibung und das Fortleben der Antike und des Alten Orients im Koran und Islam, bijdrage met een lezing over: “Le Seigneur des Abeilles et l’Esprit de la Ruche”.
- 4. 9-13 september: deelname aan het congres van de “Union Européenne des Arabisants et Islamisants (UEAI)” in Granada (Spanje) ; bijdrage met een lezing over : “Le Temple des Prophètes”.
- 14-15 november: deelname aan het colloquium over “Les Pèlerinages” — CIERL – ULB.
- 28-29 november: organisatie (samen met Julien Decharneux) van het colloquium over “The Quran and the Syriac Church of the East in the VIth – VIIth Century — Le Coran et le christianisme de l’Église d’Orient aux VIe et VIIe siècles” te Parijs, MSH/École Pratique des Hautes Études (PSL haStec LEM); lezing over: “Les Jardins (jannatāni) aux bords des deux Rivières (Coran 55 : 46, 62) en slotbeschouwingen.

Johan Temmerman

Publicaties:

- J. Temmerman (2024), De onderstroom van religie en atheïsme. Vrijmetselarij, mystiek, gnostiek, hermetisme (tweede druk), Sint-Kruis: Uitgeverij Kvadrato (223pp)
- J. Temmerman (2024), “De Opperbouwmeester van het heelal” in Ad Lumen. Driemaandelijks Tijdschrift. Juli-Augustus-September 2024; Sint Kruis: Uitgeverij Kvadrato, p. 43-53.
- J. Temmerman (2024), “Vrijmetselarij: Centrum van eenheid of vereniging” in Rik Pinxten (red.), Zaterdaglezingen 2024, Gent: Liberaal Archief, p.15-23.

Activiteiten:

- Donderdag 22 februari: Lezing ‘De Geest van Vrijmetselarij’ in Spinozakring te Oostende.
- Zaterdag 4 juni: Lezing ‘Vrijmetselarij: Centrum van eenheid of vereniging?’ in Liberas in samenwerking met UGent te Gent
- Woensdag 15 mei: Lezing ‘500 jaar Protestantisme’ in VZW Vlaamse Olijfberg te Gent
- Donderdag 5 december: Lezing en panelgesprek op de ‘Nacht van de mogelijkheid: een ode aan het possibilisme’ ter ere van Rector Caroline Pauwels (VUB) in GC de Melkerij te Zemst, in organisatie van de VUB
- Dinsdag 10 december: Lezing ‘Luther, het celibaat en vrouwen in de protestantse tradities’ in Liberaal Archief, organisatie UGent en Geuzenhuis VZW.

Elizabeta Kitanovic

- Dinsdag 27/2 – 26/3: International Webinars on ‘Human Right to a Sustainable Environment’
- Woensdag 2/10 – 27/11: International Webinars on ‘Human Rights based Economy and Ecology’

Colloquia/Studiedagen

- 19 januari: City Chaplaincy – God and the poor side of the city
- 7 februari alumnidag met Aarnout van Der Deijl
- 13 maart: ‘Het Hemelse Gastmaal’ in rabbijnse literatuur en Koran o.l.v. prof. dr. Claudia Bergmann en prof. dr. Jan Van Reeth
- 20 maart: EUCRES-lezing: Tekst en context in Koran en islamitische cultuur door drs. Peter Derie
- 8 mei: EUCRES-lezing: Antieke mythologie door prof. Dr. Christiaan Laas
- 23 september: studiedag Kerkrecht i.s.m. PKN
- 20 november: Gastcollege Joep Dubbink

➤ 4 december: Gastlezing Danny Praet

Contactgegevens

Decanaat

Bollandistenstraat 40

B-1040 Brussel

Tel. 0498 544660 johan.temmerman@protestafac.ac.be